అరణ్యపర్వము - జ్ఞానప్రదము

విఘ్నేశ్వర ధ్యానమ్

నమస్తే గణనాథాయ గణానాం పతయే నమః ।
భక్తిప్రియాయ దేవేశ భక్తేభ్యః సుఖదాయక ॥

శ్రీనివాస ధ్యానమ్

అనన్తవేదసంవేద్యం నిర్దోషం గుణసాగరమ్ ।
అతీన్ద్రియం నిత్యముక్తం శ్రీనివాసం భజేనిశమ్ ॥

శ్రీ కృష్ణ ధ్యానమ్

వందే నవఘనశ్యామం పీతకౌశేయవాససమ్ ।
సానన్దం సున్దరం శుద్ధం శ్రీకృష్ణం ప్రకృతేః పరమ్ ॥

వ్యాస ధ్యానమ్

వేదవ్యాసం స్వాత్మరూపం సత్యసన్ధం పరాయణమ్ ।
శాన్తం జితేన్ద్రియక్రోధం సశిష్యం ప్రణమామ్యహమ్ ॥

అథ సంకల్పః

శ్రీమదాదివరాహక్షేత్రే, విరాజమానస్య, జగద్రక్షణార్థమవతీర్ణస్య, శ్రీమదఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామినః, పరిపూర్ణానుగ్రహేణ, సర్వేషాం, భక్తజనానామ్, ఆధివ్యాధినివృత్తిద్వారా, ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం, సర్వారిష్టనివృత్తిద్వారా సకలశ్రేయోఽభివృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థకామమోక్షాఖ్య, చతుర్విధ, పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం, సమస్తపాపక్షయార్థం, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రీమన్మహాభారతే, వనపర్వణి, యథాశక్తి అథ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః, శ్లోకపారాయణం, ఆచార్యముఖేన కరిష్యామహే.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

యుధిష్ఠిర ఉవాచ

క్రోధో హంతా మనుష్యాణాం క్రోధో భావయితా పునః ।
ఇతి విద్ధి మహాప్రాజ్ఞే క్రోధమూలౌ భవాభవౌ । ॥29-1॥

యో హి సంహరతే క్రోధం భవస్తస్య సుశోభనే ।
యః పునః పురుషః క్రోధం నిత్యం న సహతే శుభే ।
తస్యాభావాయ భవతి క్రోధః పరమదారుణః ॥ ॥29-2॥

క్రోధమూలో వినాశో హి ప్రజానామిహ దృశ్యతే ।
తత్కథం మాదృశః క్రోధముత్సృజేల్లోకనాశనమ్ ॥ ॥29-3॥

క్రుద్ధః పాపం నరః కుర్యాత్క్రుద్ధో హన్యాద్గురూనపి ।
క్రుద్ధః పరుషయా వాచా శ్రేయసోఽప్యవమన్యతే ॥ ॥29-4॥

వాచ్యావాచ్యే హి కుపితో న ప్రజానాతి కర్హిచిత్ ।
నాకార్యమస్తి క్రుద్ధస్య నావాచ్యం విద్యతే తథా ॥ ॥29-5॥

హింస్యాత్క్రోధాదవధ్యాంస్తు వధ్యాన్సంపూజయీత చ ।
ఆత్మానమపి చ క్రుద్ధః ప్రేషయేద్యమసాదనమ్॥ ॥29-6॥

ఏతాన్ దోషాన్ప్రపశ్యద్భిః జితః క్రోధో మనీషిభిః ।
ఇచ్ఛద్భిః పరమం శ్రేయః ఇహ చాముత్ర చోత్తమమ్ ॥ ॥29-7॥

తం క్రోధం వర్జితం ధీరైః కథమస్మద్విధశ్చరేత్ ।
ఏతద్ద్రౌపది సంధాయ మే మన్యుః ప్రవర్ధతే ॥ ॥29-8॥

ఆత్మానం చ పరాంశ్చైవ త్రాయతే మహతో భయాత్ ।
క్రుధ్యంతమప్రతిక్రుధ్యన్ ద్వయోరేష చికిత్సకః ॥ ॥29-9॥

మూఢో యది క్లిశ్యమానః క్రుధ్యతేఽశక్తిమాన్నరః ।
బలీయసాం మనుష్యాణాం త్యజత్యాత్మానమాత్మనా ॥ ॥29-10॥

తస్యాత్మానం సంత్యజతః లోకా నశ్యంత్యనాత్మనః ।
తస్మాద్ద్రౌపద్యశక్తస్య మన్యోర్నియమనం స్మృతమ్ ॥ ॥29-11॥

విద్వాంస్తథైవ యః శక్తః క్లిశ్యమానో నకుప్యతి ।
అనాశయిత్వా క్లేష్టారం పరలోకే చ నందతి ॥ ॥29-12॥

తస్మాద్బలవతా చైవ దుర్బలేన చ నిత్యదా ।
క్షంతవ్యం పురుషేణాహుః ఆపత్స్వపి విజానతా ॥ ॥29-13॥

మన్యోర్హి విజయం కృష్ణే ప్రశంసంతీహ సాధవః ।
క్షమావతో జయో నిత్యం సాధోరిహ సతాం మతమ్ ॥ ॥29-14॥

సత్యంచానృతతః శ్రేయః నృశంస్యాచ్చానృశంసతా ।
తమేవం బహుదోషం తు క్రోధం సాధు వివర్జితమ్ ।
మాదృశః ప్రసృజేత్ కస్మాత్ సుయోధనవధాదపి ॥ ॥29-15॥

తేజస్వీతి యమాహుర్వై పండితా దీర్ఘదర్శినః ।
న క్రోధోఽభ్యంతరస్తస్య భవతీతి వినిశ్చితమ్ ॥ ॥29-16॥

యస్తు క్రోధం సముత్పన్నం ప్రజ్ఞయా ప్రతిబాధతే ।
తేజస్వినం తం విద్వాంసః మన్యంతే తత్త్వదర్శినః ॥ ॥29-17॥

క్రుద్ధో హి కార్యం సుశ్రోణి న యథావత్ప్రపశ్యతి ।
నాకార్యం న చ మర్యాదాం నరః క్రుద్ధోఽనుపశ్యతి ॥ ॥29-18॥

హంత్యవధ్యానపి క్రుద్ధః గురూన్ క్రుద్ధస్తుదత్యపి ।
తస్మాత్తేజసి కర్తవ్యః క్రోధో దూరే ప్రతిష్ఠితః ॥ ॥29-19॥

దాక్ష్యం హ్యమర్షః శౌర్యం చ శీఘ్రత్వమితి తేజసః ।
గుణాః క్రోధాభిభూతేన న శక్యాః ప్రాప్తుమంజసా ॥ ॥29-20॥

క్రోధం త్యక్త్వా తు పురుషః సమ్యక్ తేజోఽభిపద్యతే ।
కాలయుక్తం మహాప్రాజ్ఞే క్రుద్ధైస్తేజః సుదుఃసహమ్ ॥ ॥29-21॥

క్రోధస్త్వపండితైః శశ్వత్ తేజ ఇత్యభినిశ్చితమ్ ।
రజస్తు లోకనాశాయ విహితం మానుషం ప్రతి ॥ ॥29-22॥

తస్మాచ్ఛశ్వత్ త్యజేత్ క్రోధం పురుషః సమ్యగాచరన్ ।
శ్రేయాన్ స్వధర్మానపగః న క్రుద్ధ ఇతి నిశ్చితమ్ ॥ ॥29-23॥

యది సర్వమబుద్ధీనామ్ అతిక్రాంతమచేతసామ్ ।
అతిక్రమో మద్విధస్య కథంస్విత్ స్యాదనిందిత్ ॥ ॥29-24॥

యది న స్యుర్మానుషేషు క్షమిణః పృథివీసమాః ।
న స్యాత్ సంధిర్మనుష్యాణాం క్రోధమూలో హి విగ్రహః ॥ ॥29-25॥

అభిషక్తో హ్యభిషజేద్ అహన్యాద్గురుణా హతః ।
ఏవం వినాశో భూతానామ్అధర్మః ప్రథితో భవేత్ ॥ ॥29-26॥

ఆక్రుష్టః పురుషః సర్వం ప్రత్యాక్రోశేదనంతరమ్ ।
ప్రతిహన్యాద్ధతశ్చైవ తథా హింస్యాచ్చ హింసితః ॥ ॥29-27॥

హన్యుర్హి పితరః పుత్రాన్ పుత్రాశ్చాపి తథా పితౄన్ ।
హన్యుశ్చ పతయో భార్యాః పతీన్భార్యాస్తథైవ చ ॥ ॥29-28॥

ఏవం సంకుపితే లోకే శమః కృష్ణే న విద్యతే ।
ప్రజానాం సంధిమూలం హి శమం విదిశుభాననే ॥ ॥29-29॥

తాః క్షీయేరన్ప్రజాః సర్వాః క్షిప్రం ద్రౌపది తాదృశే ।
తస్మాన్మన్యుర్వినాశాయ ప్రజానామభవాయ చ ॥ ॥29-30॥

యస్మాత్ తులోకే దృశ్యంతే క్షమిణః పృథివీసమాః ।
తస్మాజ్జన్మ చ భూతానాం భవశ్చ ప్రతిపద్యతే ॥ ॥29-31॥

క్షంతవ్యం పురుషేణేహ సర్వాపత్సు సుశోభనే ।
క్షమావతో హి భూతానాం జన్మ చైవ ప్రకీర్తితమ్ ॥ ॥29-32॥

ఆక్రుష్టస్తాడితః క్రుద్ధః క్షమతే యో బలీయసా ।
యశ్చ నిత్యం జితక్రోధః విద్వానుత్తమపూరుషః ॥ ॥29-33॥

ప్రభావవానపి నరః తస్య లోకాః సనాతనాః ।
క్రోధనస్త్వల్పవిజ్ఞానః ప్రేత్య చేహ చ నశ్యతి ॥ ॥29-34॥

అత్రాప్యుదాహరంతీమాః గాథా నిత్యం క్షమావతామ్ ।
గీతాః క్షమావతా కృష్ణే కాశ్యపేన మహాత్మనా ॥ ॥29-35॥

క్షమా ధర్మః క్షమా యజ్ఞః క్షమా వేదాః క్షమా శ్రుతమ్ ।
య ఏతదేవం జానాతి స సర్వం క్షంతుమర్హతి ॥ ॥29-36॥

క్షమా బ్రహ్మ క్షమా సత్యం క్షమా భూతం చ భావి చ ।
క్షమా తపః క్షమా శౌచం క్షమయేదం ధృతం జగత్ ॥ ॥29-37॥

అతి యజ్ఞవిదాం లోకాన్ క్షమిణః ప్రాప్నువంతి చ ।
అతి బ్రహ్మవిదాం లోకానతి చాపి తపస్వినామ్ ॥ ॥29-38॥

అన్యే వై యజుషాం లోకాః కర్మిణామపరే తథా ।
క్షమావతాం బ్రహ్మలోకే లోకాః పరమపూజితాః ॥ ॥29-39॥

క్షమా తేజస్వినాం తేజః క్షమా బ్రహ్మ తపస్వినామ్ ।
క్షమా సత్యం సత్యవతాం క్షమా యజ్ఞః క్షమా శమః ॥ ॥29-40॥

తాం క్షమాం తాదృశీం కృష్ణే కథమస్మద్విధస్త్యజేత్ ।
యస్యాంబ్రహ్మ చ సత్యం చ యజ్ఞా లోకాశ్చ ధిష్ఠితాః ॥ ॥29-41॥

క్షంతవ్యమేవ సతతం పురుషేణ విజానతా ।
యదా హి క్షమతే సర్వం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా ॥29-42॥

క్షమావతామయం లోకః పరశ్చైవ క్షమావతామ్ ।
ఇహ సమ్మానమృచ్ఛంతి పరత్ర చ శుభా గతిమ్ ॥ ॥29-43॥

యేషాం మన్యుర్మనుష్యాణాం క్షమయాభిహతః సదా ।
తేషాం పరతరే లోకాః తస్మాత్ క్షాంతిః పరా మతా ॥ ॥29-44॥

ఇతి గీతాః కాశ్యపేన గాథా నిత్యం క్షమావతామ్ ।
శ్రుత్వా గాథాః క్షమాయాస్త్వం తుష్య ద్రౌపది మా క్రుధః ॥ ॥29-45॥

పితామహః శాంతనవః శమం సంపూజయిష్యతి ।
కృష్ణశ్చ దేవకీపుత్రః శమం సంపూజయిష్యతి ॥ ॥29-46॥

ఆచార్యో విదురః క్షత్తా శమమేవ వదిష్యతః ।
కృపశ్చ సంజయశ్చైవ శమమేవ వదిష్యతః ॥ ॥29-47॥

సోమదత్తో యుయుత్సుశ్చ ద్రోణపుత్రస్తథైవ చ ।
పితామహశ్చ నో వ్యాసః శమం వదతి నిత్యశః ॥ ॥29-48॥

ఏతైర్హి రాజా నియతం చోద్యమానః శమం ప్రతి ।
రాజ్యం దాతేతి మే బుద్ధిఃన చేల్లోభాన్నశిష్యతి ॥ ॥29-49॥

కాలోఽయం దారుణః ప్రాప్తః భరతానామభూతయే ।
నిశ్చితం మే సదైవైతత్పురస్తాదపి భావిని ॥ ॥29-50॥

సుయోధనో నార్హతీతి క్షమా మేవం విందతి ।
అర్హస్తత్రాహమిత్యేవం తస్మాన్మాం విందతే క్షమా ॥ ॥29-51॥

ఏతదాత్మవతాం వృత్తమ్ ఏష ధర్మః సనాతనః ।
క్షమా చైవానృశంస్యం చ తత్కర్తాఽస్మ్యహమంజసా ॥ ॥29-52॥

ఇతి శ్రీమహాభారతే వనపర్వాంతర్గత అర్జునాభిగమనపర్వణి
ద్రౌపదీయుధిష్ఠిర సంవాదే ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥ 29 ॥

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామి వారి గోవిందనామావళి

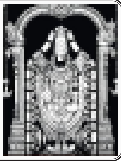

అథ క్షమాప్రార్థనా

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥

అథ లోకక్షేమప్రార్థనా

స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయన్తాం న్యాయ్యేనమార్గేణ మహీం మహీశాః ।
గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభమస్తు నిత్యం లోకాస్సమస్తాస్సుఖినో భవన్తు ॥

అథ భగవత్సమర్పణమ్

కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేస్స్వభావాత్ ।
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అథ మంగళమ్

శ్రియఃకాన్తాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥